

L'eloqüència del franc tirador - Eduard Márquez

¿Hi ha algun tema més essencial que el de la identitat? ¿És viable l'existència d'un ésser humà que estigui segur de ser sempre el mateix? ¿Hi ha reflexió més fecunda que la que gira a l'entorn de les transformacions que experimentem, dels dobles que sospitem, de les continuïtats que patim? Stevenson, Maupassant, Nerval, Kafka, Pessoa, Cortázar han edificat una obra perdurable a partir, no del dilema entre ser o no ser, sinó de les regles que regeixen l'intercanvi d'existències. «Quants sóc? Qui és jo? Què és aquest interval que hi ha entre mi i mi?» es pregunta emfàticament Bernardo Soares. Amb *L'eloqüència del franc tirador* Eduard Márquez (Barcelona, 1960) s'afegeix a aquesta família de noms il·lustres.

Més enllà del tema, però, el que fa memorable un llibre és l'execució. És fàcil posar-se d'acord sobre el tema d'una obra, però no ho és tant coincidir en la valoració. L'experiència lectora, l'adquisició d'un gust personal, les simpaties i animadversions lèxiques, la naturalitat existencial de cadascú, el moment vital en què es produeix la lectura són determinants en el judici de cada lector. En el meu cas, he d'establir d'entrada que Eduard Márquez em sembla un dels autors catalans més dotats per escriure contes.

Als anys vuitanta es va produir un trencament respecte de la contística catalana anterior. Uns pocs autors van construir un discurs propi que no tenia res a veure amb el realisme redundat dels autors de postguerra, ni tan sols amb la fantasia bonhomiosa d'un Calders. El conservadorisme del mercat editorial i la tendència al mínim esforç en els hàbits de lectura han convertit aquests autors primerencs en vedets proveïdes d'un embalum mediàtic que obstrueix l'obra d'autors posteriors -tant o més vàlids- com Eduard Márquez.

Márquez és un dels autors que millor ha entès que la ciència que regeix el relat breu és l'economia, i que escriure a finals de segle vint no significa instal·lar-se en la confusió. Els seus textos condensen amb una agilitat sintàctica notable accions i situacions insòlites que podrien allargassar-se fins a l'infinit. Márquez utilitza una prosa atlètica com la de -per exemple- Sergi Pàmies per produir textos que no desmereixen la contemporaneïtat inoxidable de -posem per cas- Julià Guillamon. Excel·leix en frases curtes, escairades, d'una concisió exemplar. No busca la rialleta fàcil ni la referència servil a l'actualitat. Evita les descripcions, dosifica els diàlegs i se serveix d'un narrador gèlid, precís i discret com una bala de gel.

A banda de l'elegància expressiva i de l'adjectivació meditada, val la pena destacar d'aquest autor la utilització de símils que, aparentment ocults en el text, l'enliren amb tota la força de la plàstica. Tot i la descontextualització, podem retenir-ne alguns: l'amant que acaricia el cos estimat delicadament, «com un artificier»; la mirada

d'una dona homicida que pot ser «inexpressiva com una interferència»; o el símil doble de l'enamorat d'una dona equívoca, que sent per ella «una atracció similar a la dels míssils que segueixen l'escalfor del blanc fins a esclatar. Prepotents com un solstici».

En el tractament del tema de la identitat, Eduard Márquez recorre sovint al relat detectivesc, seguint el solc de Chesterton, H. Bustos Domecq o Paul Auster. Cadascun dels divuit contes indaga una de les variacions possibles: l'intercanvi pactat d'identitat, el recurs desesperat de la mímesi, l'assassinat del doble, la impostura sistemàtica, l'amenaça del mirall, el personatge de ficció que pren vida (en els dos sentits)... Els protagonistes d'aquest recull es caracteritzen per sentir amb vaguetat la seva existència, per l'ímpetu sovint agressiu de «voler ser». Són éssers esquius que protagonitzen accions esperpèntiques, entranyables, sovint criminals. Prenguem-ne un, el protagonista de *Punt de fuga*, la narració que obre el llibre, per a qui «ser el que s'esperava d'ell, sobretot a costa d'un munt de possibilitats perdudes, li representava un sacrifici excessiu». *L'eloqüència del franc tirador* es dirigeix a tots aquells que considerin que aquesta frase seria un excel·lent epitafi universal.